

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr
18/1989-90 med anledning av

1) Itm Pekka Tuominens hemställningsmotion till landskapsstyrelsen om lagstiftningsåtgärder som begränsar fritidsbebyggelse i direkt närhet av strand och

2) Itl Christina Hedman-Jaakkolas hemställningsmotion till landskapsstyrelsen angående skapande av förutsättningar för en effektivare generalplanering av strandområden.

Landstinget har den 28 november 1988 respektive den 13 december 1989 inbegärt lagutskottets yttrande över motionerna, vilka utskottet med stöd av 23 § 2 mom. arbetsordningen belsutat handlägga i ett sammanhang. Utskottet, som hört överinspektören Göran Frantzén, regionplanechefen Gunda Åbonde-Wickström och kommundirektören Ola Gottberg, får härmed anföra följande.

I hemställningsmotionen nr 7/1988-89 efterlyses lagstiftningsåtgärder för att begränsa fritidsbebyggelsen i direkt närhet av strand. Enligt motionären kunde sådana bestämmelser införas antingen i naturskydds- eller byggnadslagstiftningen i syfte att begränsa utbyggnadstrycket längs de åländska stränderna. I hemställningsmotionen nr 14/1989-90 föreslås att landskapsstyrelsen skulle skapa förutsättningar för en effektivare generalplanering av strandområdena på Åland med hänvisning till positiva erfarenheter från motsvarande arbete i riket.

De frågor som behandlas i motionerna har nyligen diskuterats och utretts i två olika sammanhang, dels i korthet i landskapsstyrelsens miljöpolitiska handlingsprogram och dels i planeringsrådets utkast till regionplan 1990.

I det miljöpolitiska handlingsprogrammet anger landskapsstyrelsen i avsnittet "natur- och landskapsvård" ett mål vara "att tillse att skydd av stränderna beaktas i det åländska naturskyddet". Som ett åtgärdsförslag i detta avseende nämner landskapsstyrelsen möjligheten "att uppta diskussioner med kommunerna om möjligheterna att effektivare än för närvarande bevara den från många synpunkter värdefulla strandmiljön för framtiden, t.ex. genom byggnadslagstiftning och byggnadsordningar".

Frågan om regleringen av fritidsbebyggelsen berörs mera ingående i bilaga 2 till utkastet till regionplan 1990. I bilagan ges uppgifter om och diskuteras fritidsbebyggelsens utveckling och konsekvenser, målsättningar för lokalisering av fritidsbebyggelsen och olika alternativa metoder att begränsa exploateringen av stränderna. De alternativ som för närvarande är aktuella om man önskar begränsa exploateringen av stränderna och styra fritidsbebyggelsen är enligt planeringsrådet följande:

- 1) tillägsbestämmelser i de kommunala byggnadsordningarna,
- 2) kommunal delgeneralplanering,
- 3) generellt strandskydd genom lagstiftning.

Enighet torde råda om att en fortsatt reglering av byggandet längs de åländska stränderna är nödvändig. Fritidsbebyggelsen utövar alltjämt ett starkt tryck på de ännu fria strandområdena. Samtidigt är det nödvändigt att tillse att områden hålls fria för allmänhetens rekreationsbehov samt reserveras för anläggningar av gemensamt intresse, såsom badstränder och båtplatser. Stränderna är också för skärgårdsbefolkningen en väsentlig produktionsfaktor som bör utnyttjas på mest ändamålsenliga sätt.

Utskottet har kunnat konstatera att samtliga åländska kommuner idag antagit i byggnadslagen förutsatta byggnadsordningar. Dessa byggnadsordningar har åtminstone delvis utarbetats utgående från en gemensam modell. I de flesta byggnadsordningarna anges ett minimiavstånd till strand som skall iakttagas vid byggande. I allmänhet har kommunerna bestämt detta avstånd till 30 meter.

Av kommunernas ställningstaganden till utkastet till regionplan framgår att byggnadsordningen ses som ett lämpligt och ändamålsenligt instrument för att reglera markanvändningen längs stränderna.

Planeringsrådet anvisar i regionplanebilagan möjligheter enligt vilka man genom tillägsbestämmelser i byggnadsordningen kunde effektivisera strandskyddet. Möjlighet finns exempelvis att på en kartbilaga till byggnadsordningen indela kommunens område i olika zoner med olika bestämmelser för byggande. Bestämmelser i byggnadsordning är relativt enkla att genomföra. De fordrar beredning och beslut i kommunens organ och fastställelse av landskapsstyrelsen. Metoden har enligt vad utskottet erfarit allmänt diskuterats under de informationsmöten planeringsrådet hållit med kommunala företrädare och markägare i anslutning till regionplanearbe-

tet. En relativt framkomlig väg för att åstadkomma ett förstärkt strandskydd är således enligt utskottets mening att använda sig av mera detaljerade bestämmelser i byggnadsordning. Åtgärder av detta slag kunde diskuteras i anslutning till det fortsatta regionplanearbetet, varvid planeringsrådet och regionplanebyrån kunde stå för koordinerande insatser och nödig sakkunskap.

Strandskydd genom delgeneralplanering har tillsvidare inte prövats på Åland medan vissa erfarenheter därav finns i riket. Generalplanering kräver resurser i form av tid och arbetskraft men ger å andra sidan större möjligheter till helhetslösningar i kombination med mera detaljerade föreskrifter. Genom planerna kan man anvisa olika typer av områden för olika aktiviteter. Utskottet konstaterar att generalplaneringen är en kommunal angelägenhet där också initiativet bör komma från berörda kommuner. Landskapet kan bidra till arbetet närmast genom rådgivning och utbildning, en process som pågår i samband med regionplanearbetet.

Ett generellt strandskydd enligt skandinavisk modell genom bestämmelser i byggnads- eller naturvårdslagstiftningen innebär ett starkt ingrepp i förfoganderätten över strandområdena. På sina håll i skärgården kunde sådana bestämmelser medföra svårigheter att genomföra alla former av byggande, också sådant byggande som har samband med fast bosättning och näringsutövning. En generell lagstiftning skulle försvåra en anpassning till lokala förhållanden i enskilda fall. Utskottet har konstaterat att tankarna på ett generellt strandskydd inte vunnit gehör i kommunerna i samband med regionplanearbetet. Inte heller har man tillsvidare i riket kunnat nå enighet om att införa sådana bestämmelser.

Utskottet har sålunda inte funnit skäl för att tillstyrka det i hemställningsmotion nr 7/1988-89 ingående förslaget om att inleda lagstiftningsåtgärder i syfte att begränsa fritidsbebyggelsen på strandområden. Vad avser förslaget i hemställningsmotionen nr 14/1989-90 angående möjligheterna att skapa förutsättningar för en effektivare generalplanering av strandområdena konstaterar utskottet att frågan belysts och diskuterats i samband med regionplanearbetet och därmed delvis under medverkan av landskapsstyrelsen. Det är i fortsättningen närmast en fråga för kommunerna att var för sig eller gemensamt dryfta intresset för delgeneralplaner för strandområden.

Ledamoten Andersson har anfört att motionen nr 7/1988-89 borde ha godkänts och har anmält avvikande åsikt.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet värdsamt föreslå

att Landstinget måtte förkasta hem-
ställningsmotionen nr 7/1988-89 samt

att Landstinget måtte förkasta hem-
ställningsmotionen nr 14/1989-90.

Mariehamn den 3 april 1990

På lagutskottets vägnar:

Gunnevi Nordman
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Nordman, viceordfö-
randen Jan-Erik Lindfors samt ledamöterna Andersson, Karlsson och Christer
Jansson.